

Felix Salten

Kissanpentu
Djibi

Helsinki 2016

Alkuteos *Djibi das Kätzchen* (1945)

Suomennos ja sivunvalmistus Markus Lång
Kansikuva Lisa Redfern
Alkuperäinen kansikuva Walter Linsenmaier

Kustantaja BoD – Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi
Valmistaja BoD – Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-339-378-3 (nid.)
ISBN 978-952-339-791-0 (e-kirja)

Loiskis!

Pieni kissanpentu lensi veteen tylyn käden sinkoamana. Pennun silmät olivat hädin tuskin ehtineet aueta, kun elon taival haluttiin siltä jo katkaista.

Kolme sisarusta oli hukutettu heti vastasyntyneinä. Kolme jätettiin emon hoiviin, missä niillä oli autuaallisen lämmiä ja ne nauttivat maitoa ravinnokseen, kunnes karkea ääni huusi: ”Kaksi saa riittää!”

Pentu kuuli äänen jyrisevän mutta ei tietenkään ymmärtänyt sanoja.

Silloin pentua jo vietiin ja se viskattiin jokeen.

Loiskis!

Yhtäkkinen kouraisu satutti hentoa ruumista. Lento huusasi pienet aivot, mutta pudottuaan kylmään veteen pentu tointui niin paljon että tunsu kauhua ja tuskaa.

Aallot ajoivat pikku eläintä, eikä se kyennyt vastustamaan. Se ei tiennyt mitään, tunsu vain läpätunkevan, märän kylmyyden. Pennun tajunta oli summentunut, eikä se ymmärtänyt törmänneensä monta kertaa rantaan.

Nuori poika kalasti eläimen ylös ja huudahti: ”Kissanpentu!”

Säälien hän asetti pelastamansa otuksen kivelte auringonpaisteeseen. ”Onko ressuukka vielä elossa?”

Ressukka oli elossa. Se hengitti heikosti, mutta se hengitti.

Kissanpentu makasi kyljellään ruhjottuna, kuoleman kiellissä, ja se oli liikuttava näky.

Pojan sydän sulii säälistä. Kauan, kauan hän pysytteli hiljaa onnettoman vierellä, katseli sitä ja alkoi rakastaa viatonta siroa otusta lapsen kiihkeällä innolla.

Lopulta kissa alkoi vikistä hiljaa. Aivan, aivan hiljaa.

Sen harmaa, mustaraitainen turkki kuivui nopeasti auringonpaisteessa, ja auringon lämpö virvoitti kissan ruumista. Pikkuinen kita aukeni hiukan, ja valittava ääni kuului hiljaa mutta jo selvästi. Se kuulosti henkäykseltä, surulliselta, liikkuttavan avuttomalta, mutta poika ilahtui siitä ja melkein riemastui. Varovasti hän tarttui pieneen olentoon, painoi rinnalleen ja kantoi kotiinsa.

Vieno ääni ei vaiennut hetkeksikään, mutta se ei enää valittanut vaan naukui melodisesti ja somasti.

”Kuulehan”, äiti sanoi pojalle. ”Vie tuo navettaan Ladyn luo. Sillä on kaksi pentua. Aseta poikanen rinnalle. Jos se imee, kaikki on hyvin.”

”Mutta Lady... salliiko se?”

Äiti hymyili: ”Älä hätäile. Yritä rohkeasti.”

Kookas naarassusikoira Lady hätkähti, kun kissanpentu tuotiin sen luo. Siltä oli kuitenkin viety kaksi pentua, ja niin se otti uuden tulokkaan mieluusti vastaan.

Lady alkoi saman tien hoivata vierasta kuin omaa pentuaan, pesi lämpimällä kielellään yhä kuuman turkin.

Kissanpentu oli kuin kotonaan, ryömi kahden koiranpennun väliin, kunnes pääsi nisän luo, ja joi ahnaasti kuin olisi nääntymäisillään.

Poika seiso ylpeänä vierellä. Hän oli pelastanut pikkuotuksen hengen!

Navetassa oli hämärää, ja kaikkialla tuntui suloinen maitoista tuoksu.

Viisi lehmää polki lattiaa ja huitoi hännällä kylkiään karkottaakseen kärpäsiä. Läiskähtelyt kuuluivat epäsäännöllisessä rytmissä. Välillä ammui yksi, välillä toinen lehmä, ja usein se kuulosti syvältä huokaisulta.

Kauempana lehmistä, omassa pilttuussaan, asusti sonni. Sen karvapeite oli kauttaaltaan musta ja huolellisesti suitability. Nenärengas hillitsi sen suunnattomia voimia. Rinnassa oli valkea läikkä. Sonnin hengitys kuulosti usein kiivaalta

puhkumiselta.

Oikeastaan se oli melkoisen lempeä eläin, jota tilan isäntä rakasti ja kävelytti päivittäin. Joka päivä samaan aikaan isäntä tuli navettaan, ja säyseästi seuraili sonni tutulle kävelylenkille.

Kissanpentu kasvoi kasvamistaan, huolehtimatta mahtavien eläinten läheisyydestä.

Menessään sonnin luo isäntä astui poikansa kanssa koiran kopan luo: ”Siinä näet laupiasta äitiyttä.”

”Tarkoitatko kissanpentua, isä? Uskotko että kaikki käy hyvin?”

”Kuinka sen sanoisi? Kissan kanssa on aina omat mutkansa. Mutta toivoa sopii. Jos pentu jää eloon, sille täytyy antaa nimi.”

”Nimi? Isä, minä mietin sopivan.”

”Teepä niin, poika, miettiminen ei ole koskaan pahitteeksi.”

Isäntä meni sonnin luo, ja se tervehti häntä puuskuttamalla kiivaasti ja polkemalla jalkaa.

”No, tulehan, Pieter. Tule, niin käymme kaksin jaloittelemassa.”

Isäntä irrotti nyörin, jolla nenärengas oli kiinnitetty karsinaan. Sonni kääntyi oitis ja lähti navetasta jyrkein askelin samalla kun isäntä taputteli lempeästi sen rintaa ja selkää.

Lämmin ailahdus tuntui ihmisrinnassa.

Nuo kaksi, isäntä ja sonni, kulkivat vieretyksin kuin toverukset konsanaan pitkin kylänraittia.

Isäntä jutusteli taukoamatta. Sonni keikutteli leveää päätänsä kuin ilmoittaisi samanmielisyyttään, samalla kun sen turpeat korvat nytkähtelivät taukoamatta.

Kotvan kuluttua isäntä virkkoi: ”Nyt, Pieter, täytyy kääntyä takaisin.”

Musta jätti totteli kuuliaisesti, antoi sitoa itsensä jälleen talliin, ja kun sitä siliteltiin ja taputeltiin uutterasti, väristyksiset kulkivat pitkin sen ruumista.

Päivät vierivät, niistä kertyi viikkoja. Kaikki sujui leppoisasti entiseen tapaan: lehmien lypsy, josta emäntä huolehti, ja sonnin sukiminen ja kävelyttäminen.

Pikku kissa oli paljon kasvattiveljiään edellä. Kaksi koiranpentua liikkuvat vielä horjuen, kömpelösti ja hoiperrelle, kun taas kissanpentu loikki vilkkaasti, viehkeästi kasvattiemonsa kuonon ympärillä, loikki korista pois ja takaisin, teki navetassa tutkimusretkiä, kehräsi kiivaasti, kun poika nosti sen ylös ja silitteli. Samalla hän kuiskaili hellästi: ”Djibi, Djibi kulta...”

Kissa tahtoi kuitenkin vapaaksi ja vääntelehti notkeasti, kunnes poika laski sen alas.

Pikku olennon vilkkaus ilahdutti kaikkia.

Sen sijaan kumpikaan rintaveli ei juuri näkynyt kissanpentuun luottavan; ne vain painiskelivat sen kanssa, ja jos ne kävivät liian raisuiksi, kissanpentu käytteli neulanteräviä kynsiään niin että tuntui.

Pian Djibi oli kotiutunut koko navettaan, oli tottunut kerjäämään emännältä maitoa ja uskaltanut myös tupaan ja keittiöön.

Kun se näki narun roikkuvan pöydällä avatusta paketista, sen etukäpälät alkoivat heti tavoitella narua; se nousi takajaloilleen ja kävi kiinni innoissaan ja ilmeisen riemuissaan. Nyörin keikkuminen näytti leikiltä, Djibi piti nyöriä omanaan ja käytteli sitä niin kuin kaikkea muutakin, mikä vain kelpasi leikkimiseen.

Poika nauroi, äiti nauroi, isä myhäili. Djibin leikkisä innokkuus herätti suosiota ja mieltymystä.

Niinpä poika haki hyrrän ja pani sen pyörimään.

Djibi hätkähti, piti päätä uteliaasti kallellaan, loikkasi äkkiä ja kumosi hyrrän yhdellä urhealla käpäläniskulla. Hyrrä lojui voitettuna ja liikkumatta. Djibi tarkkaili sitä jännittyneenä, hyppi sen ympärillä ja töni sitä varoen tassuillaan.

Kaikki kissan eleet vaikuttivat suloisilta; se levitti ympä-

rilleen hilpeyttä ja huoletonta leikkimieltä.

Siisteydestä Djibi huolehti tunnollisesti; se puhdisti itseään pitkään ja perusteellisesti, ja aina kun sitä alkoi väsyttää, se vetäytyi samaan kohtaan uuninpankalle. Siellä se nukkui monta tuntia päivässä, välillä öisinkin. Se ojentautui autuaana ja kehräsi, kun poika tuli sitä silittelemään. Pojasta oli aina mukava hoivata kissaa, ja hän muisteli, kuinka oli pelastanut kissan vedestä, kuinka se oli ollut henkitoreissaan ja nyt oli toipunut. Hän iloitsi pelastustyöstään, hän herätti nukkujan, se maata retkotti eikä koskaan kyllästynyt leikkimään.

Navetassa kissa tunsu olonsa usein yksinäiseksi. Silloin se hiipi pelottomasti lehmien keskellä ja ne puuskuttivat välillä sen perään. Sonnikin suvaitsi kissaa ja puhkui sille hyväntahtoisesti. Useimmiten se kuitenkin taisteli kiivaasti rintaveljiensä kanssa, tietenkin ilokseen. Pentujen emo Lady kuljeksi nyt pihamaalla.

Eräänä päivänä Djibi sai todistaa, että osasi olla myös oikeasti hyödyllinen eikä vain hupaisa.

Djibi istui yksinään keittiössä ja katseli kyllästyneenä eteensä.

Poloinen hiiri oli ryöminyt pahaan aavistamatta kolostaan etsimään mutusteltavaa ja seisoi yhtäkkiä vastatuksin pahimman vihollisensa kanssa.

Kova onni!

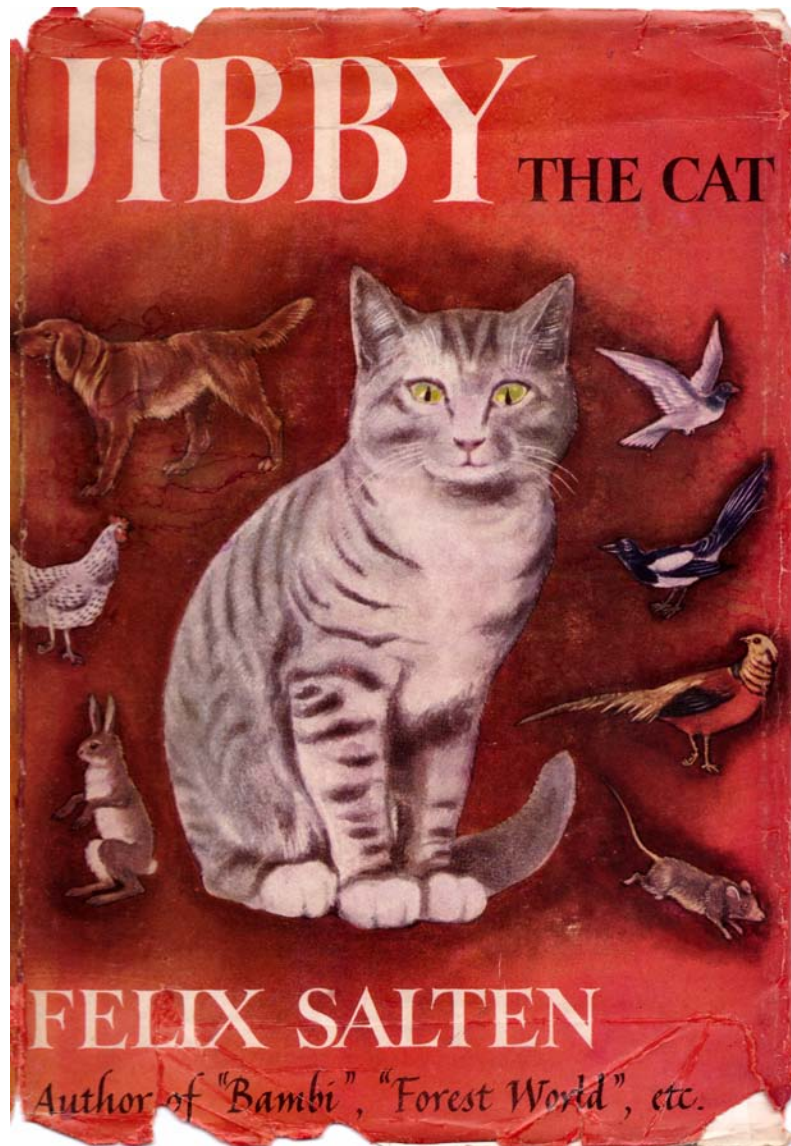
Kauhun vallassa ja täysin sekaantuneena, harkitsematta ja miettimättä mihin pelastautua, hiiri kipitti ylös pitkin seinää. Silloin se vasta joutui toden teolla Djibin näkökenttään, vaikka tämä oli höristellyt korviaan jo rapinan alkaessa.

Elämän ensimmäinen hiiri! Djibi oli neuvoton! Mutta sen silmät kipunoivat!

Pelottava katse sai hiiren jähmettymään eikä se kyennyt liikkumaan eikä pakenemaan.

Erikoinen lumous kesti kaksi pitkää sekuntia.

Sitten Djibi vain nappasi hiiren seinältä kitaansa, raviste-

Yhdysvaltalaisen käännöksen kansikuva vuodelta 1948.

Felix Saltenin viimeinen romaani

Suomentajan jälkisanat

Kissanpentu Djibi jäi Felix Saltenin (1869–1945) viimeiseksi romaaniksi. Hän oli elänyt maanpaossa Sveitsissä vuodesta 1939 oleskeluluvan turvin eikä saanut työskennellä toimittajana. Kustantajat olivat kiinnostuneet julkaisemaan ainoastaan eläintarinoita, mutta ne saivat suopean vastaanoton. Kirjoja myös käännettiin tuoreeltaan, ja varsinkin yhdysvaltalaiset käännökset olivat kirjailijalle tärkeä tulonlähde, koska hänen kirjojaan ei enää saatu levittää natsi-Saksassa. Sveitsissä Saltenin teoksia julkaistiin myös ranskaksi.

Djibi oli kovaonninen tapaus, tarkoitettiinpa romaanin päähenkilöä tai romaania itseään. Heti kirjan alussa kissanpoika koetetaan hukuttaa, mutta se selviytyy hengissä. Myös pelastajansa kodista se lähtee maailmalle heti jouduttuaan riitoihin tämän kanssa. Djibi viettää kesää metsässä ja saalistaa fasaaneja. Talven koittaessa se kuitenkin hakeutuu jälleen ihmisten luo, ja ystävällinen opettaja — epäilemättä Saltenin *alter ego* — ottaa Djibin luokseen.

Djibi on itsenäinen eläin, selviytyjä, ja se noudattaa viettejään. Lopulta tämä koituu kissan kohtaloksi. Lyhyen elämänsä ajan Djibi onnistuu välttelemään kuolemaa, joka jo alussa oli sen osaksi määrätty. Romaani on elämäkerta, tragedia.

Salten aloitti vielä romaanin *Der Kater Rustan*, joka mahdollisesti kertoo tässä romaanissa vilahtaneesta eläimestä, mutta siitä on vain 39 sivun katkelma.

Djibi das Kätzchen käännettiin englanniksi jo vuonna 1946 ja julkaistiin Britanniassa nimellä *Djibi, the Kitten*. Raya Levinin käännös on varsin uskollinen, ja brittiläisessä laitoksessakin käytetään Walter Linsenmaierin (1917–2000) alkuperäiskuvitusta, jolla sveitsiläisetkin julkaisut on somistettu.